

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕДУМОВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ

РЕЗНІКОВ В. В.

здобувач

Харків

Дослідження передумов міжнародної економічної інтеграції потребує уточнення організаційно-методичних засад. Зокрема нерозв'язаним залишається питання оцінки передумов інтеграції міст, як соціально-економічних систем. Так на думку автора вести мову про міжнародну економічну інтеграцію міста можна лише у випадку наявності зовнішньоекономічної діяльності міста відповідного до його масштабів.

Комплексна оцінка передумов міжнародної економічної інтеграції міст здійснюється з метою аналізу змін, які відбуваються в їх соціально-економічному розвитку і впливу місцевих органів виконавчої влади на поліпшення стану справ.

Основними принципами, на яких засновано визначення комплексної оцінки, є:

- ✦ цільова спрямованість (відповідність соціально-економічних процесів, що відбуваються в містах, цілям, завданням і пріоритетам програм соціально-економічного розвитку);
- ✦ комплексність (здійснюється аналіз показників вхідних і вихідних зовнішніх потоків).

На даний час роль і значення потенціалу окремих міст у інтеграційних прагненнях України майже не вивчалось.

Метою статті є розробка методики оцінки організаційних передумов інтеграції міст України.

Предметом дослідження є розробка методики оцінки організаційних передумов міжнародної економічної інтеграції міст України.

Основними показниками оцінки рівня міжнародної економічної інтеграції міст України пропонується обрати такі з них, що присутні в офіційних джерелах статистичної звітності (*табл. 1*).

Слід зауважити, що аналіз показників темпів зростання експорту-імпорту товарів і послуг передбачає відокремлене трактування результатів для великих адміністративних центрів України. Причиною того є переорієнтація імпортних потоків для продажу на внутрішньому ринку. Натомість значення імпорту у невеликих містах характеризують у переважній більшості виключно прями міжнародні взаємодії міських суб'єктів.

Оцінку організаційних передумов інтеграції міст України можна провадити за такими етапами:

1. Перший етап: групування міст за масштабами, аналіз стану показників за окремими містами України та їх вирівнювання. Попередній аналіз має особливе значення в даному випадку, оскільки недосконалість вітчизняної системи статистичної звітності не дозволяє у повній мірі використовувати наявні данні. Уточнення потребує інформація щодо значення показників зовнішньоекономічної діяльності по місту у випадку, коли у місті існує одне підприємство, що займається певним видом діяльності. Така інформація зазвичай є закритою, тому часто такі міста доцільно виключити з розрахунків оскільки постановка питання про активізацію інтеграційних процесів на рівні міста (а не конкретного підприємства є недоцільною). Також під час аналізу можуть виникати ситуації, особливо у невеликих містах, в яких зростання певного показника за рік складає кількасот відсотків. Такі випадки спостерігаються при появі (ліквідації) певного виду зовнішньоекономічної діяльності на одному з декількох підприємств міста. Такі випадки також доцільно нівелювати виходячи із середньої тенденції за кілька років.

Система показників що характеризують рівень організаційного забезпечення міжнародної економічної інтеграції міста

Назва показника	Зміст
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, доларів США	Узагальнено характеризує рівень інтеграційної привабливості міста, через обсяг залучення інвестиційних коштів на одного мешканця
Темпи росту прямих іноземних інвестицій, %	Характеризує динамічний аспект інтеграційних процесів міста та відбиває як позитивні так і негативні складові зміни інтеграційної привабливості міста
Темпи росту обсягу експорту товарів (послуг)	Група показників що характеризує тенденції орієнтації потенціалу виробничого сектору міста на реалізацію за межами країни. Зростання цього показника свідчить про формування активної інтеграційної позиції
Темпи росту обсягу імпорту товарів (послуг)	Група показників що характеризує тенденції орієнтації соціально-економічної сфери міста на кінцеве та проміжне споживання продукції вітчизняного виробника

Джерело: розроблено автором.

2. Другий етап: розрахунок нормованих індексів інтеграції міста. Передбачає визначення нормованого показника інтеграції міста за рівнем регіону. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$R_j = \frac{P_{ij}}{P^k}, \quad (1)$$

де P_{ij} – значення відповідного показника для « i міста»;
 P^k – середнє значення відповідного показника для регіону в якому знаходиться місто.

Формується матриця отриманих значень, що ілюструє схильність міста до загального рівня інтеграційних орієнтацій регіону. Використання нормованих значень на думку автора є більш об'єктивним, оскільки дозволяє

невілювати відмінності в інтеграційних орієнтирах що зумовлені прикордонним розташуванням регіонів.

3. Третій етап: розрахунок комплексного індексу схильності до міжнародної економічної інтеграції для кожного міста. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$I = \sqrt[5]{R_1 \times R_2 \times R_3 \times R_4 \times R_5 \times R_6}, \quad (2)$$

де R_j – відповідне значення індексу для кожного міста. Отримане значення індексується характеристикою рівня міжнародної інтеграційної активності міста.

4. Четвертий етап: побудова матричної моделі. На цьому етапі будується матриця інтеграційної активності регіонів. Схематично матриця подана на рис. 1 Стрілками показані напрямки покращення стану інтеграційної активності міст.

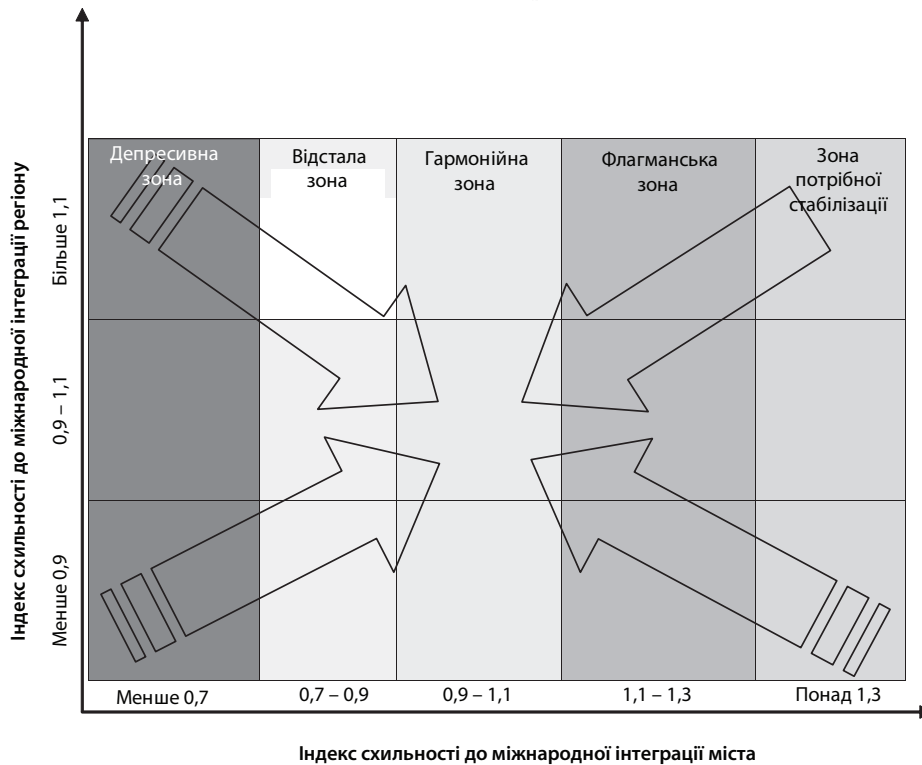

Рис. 1. Схема матричної моделі інтеграційної активності міст (розроблено автором)

Перейдемо до оцінки стану та перспектив економічної інтеграції міст України. Згідно з пропонуваним вище методичним підходом виконаємо групування міст за масштабами та на основі даних здійснимо розрахунки нормованих показників інтеграції міста за рівнем регіону (табл. 2).

ного показника обсягів прямих іноземних інвестицій на душу населення м. Донецьк посідає друге місце, а за темпами їх зростання – сьоме. Тому, для узагальненого розуміння рівня інтеграційної готовності міста розраховано комплексні індекси схильності до міжнародної економічної інтеграції за містами першої групи (рис. 2).

Таблиця 2

Розрахунок нормованих показників інтеграції міст першої групи (понад 500 тис. населення)

Місто	Обсяг прямих іноземних інвестицій, на душу населення	Темпів зростання				
		прямих іноземних інвестицій	обсягу імпорту послуг	обсягу експорту послуг	обсягу імпорту товарів	обсягу експорту товарів
Київ	5,330	1,149	0,807	1,259	1,033	1,021
Харків	1,578	1,023	1,095	1,018	0,946	0,997
Дніпропетровськ	1,330	0,766	1,006	1,015	0,969	0,964
Донецьк	2,314	0,976	1,038	1,066	1,187	1,014
Одеса	1,382	0,941	1,008	1,060	0,973	0,969
Запоріжжя	2,012	1,025	0,963	0,992	0,982	0,990
Львів	2,024	0,999	0,856	0,970	1,024	0,902
Кривий Ріг	2,028	0,698	0,755	0,752	1,113	1,009
Маріуполь	0,700	1,004	0,993	0,909	0,879	0,964
Миколаїв	1,289	0,749	0,991	0,994	0,981	1,011
Луганськ	0,918	0,997	1,069	0,972	0,990	0,951

Джерело: розраховано автором.

Як видно з даних табл. 2, для міст першої групи значення нормованих індексів характеризуються достатньо високим рівнем. Проте для більшості індустріально розвинених районів спостерігається нерівномірність індексів, що є свідченням суперечності інтеграційних передумов. Так, наприклад, за значенням норма-

Як свідчать дані рис. 2, найбільш схильним до процесів міжнародної інтеграції є міста Київ, Донецьк, Харків та Запоріжжя. Відповідно в розробці стратегії розвитку інтеграції саме ці міста є найбільш перспективними з огляду на розвиток інтеграційних взаємодій.

Забезпечення реалізації інтеграційних пріоритетів

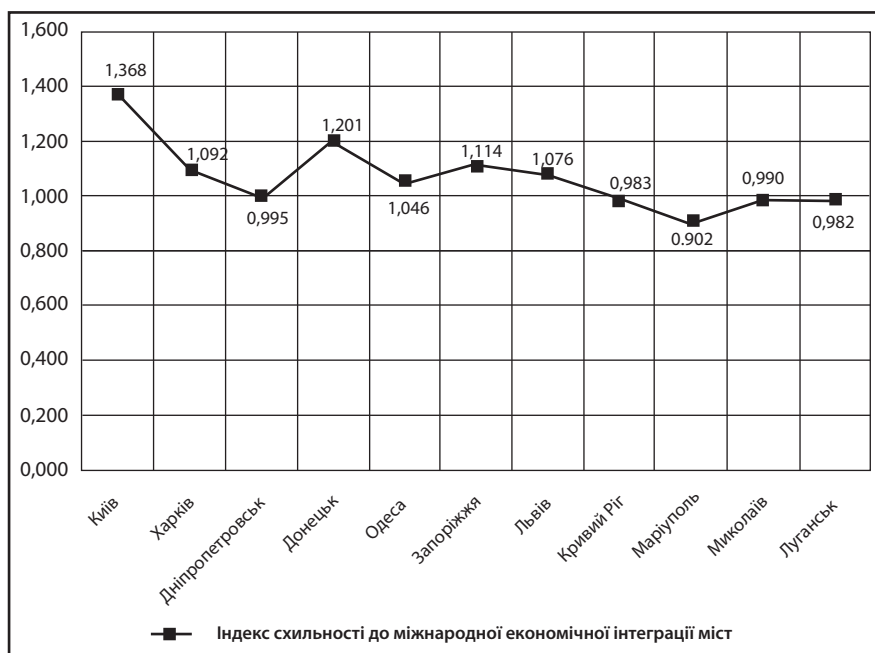

Рис. 2. Комплексні індекси схильності до міжнародної економічної інтеграції міст першої групи (понад 500 тис. населення), (розроблено автором)

міст України потребує визначення рівня інтеграційної активності та обґрунтування найбільш ефективних інтеграційних впливів. Згідно зі схемою матричної моделі інтеграційної активності міст було побудовано матрицю за першою групою міст (рис. 3). Виходячи з аналізу матриці (рис. 3), можна стверджувати, що найбільш гармонійними системними (з огляду взаємодії місто – регіон – країна) передумовами міжнародної економічної інтеграції характеризуються такі міста як Харків, Одеса та Львів. З огляду на сучасний стан залучення інвестицій місто Київ знаходиться у зоні «ажіотажної» інтеграції та відповідно існує потреба у децентралізації інтеграційних впливів міс-

та Києва на інші міста. Причиною тому, на думку автора є виконання Києвом столичних функцій та присутність на його території головних офісів компаній що фактично знаходяться в інших містах України.

Материалы научно-практической конференции «Интеграционные приоритеты Украины в современном геоэкономическом пространстве». – Симферополь: Таврический национальный университет им. В.И.Вернадского, 2010.– С. 81 – 83.

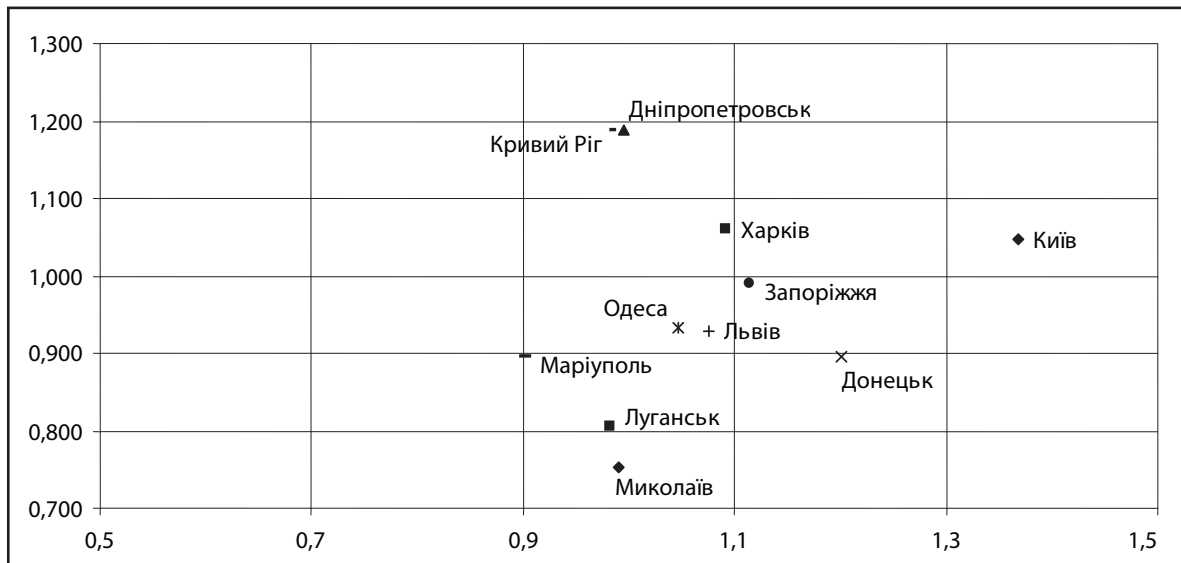

Рис. 3. Матрична модель інтеграційної активності міст першої групи (понад 500 тис. населення), (розроблено автором)

ВИСНОВКИ

Кардинальною відмінністю пропонованої моделі є системне бачення процесів міжнародної економічної інтеграції з виділенням трьох організаційних рівнів: загальнодержавного, регіонального та місцевого. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити умови інтеграційних процесів з огляду на можливість концентрації інтегративних чинників на рівні їх безпосередньої діяльності – конкретних міських комплексів.

Пропонована матрична модель і система пріоритетів інтеграції міст дозволяють переглянути організаційні підходи до процесів міжнародної економічної інтеграції з огляду на можливість формування та оцінки інтеграційної політики безпосередньо на рівні її реалізації, тобто окремих міських комплексів.

Запропонована матрична модель реалізації інтеграційних пріоритетів міст України може використовуватися для визначення рівня інтеграційної активності та обґрунтування найбільш ефективних інтеграційних впливів за кожною групою міст.

Розроблено етапи проведення оцінки організаційних передумов інтеграції міст України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Резников В. В. Модель взаимодействия городов и уровней интеграции. Материалы научно-практической конференции «Организационно-экономические проблемы регионального развития в современных условиях». – Симферополь: Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского, 2011.– С. 293 – 296.

2. Резников В. В. Концептуальная модель регулирования процессов экономической интеграции Украины.

3. Резников В. В. Сучасний стан інтеграційних процесів міст України. Матеріали науково-практичної конференції «Україна в системі світових економічних процесів» 17-18 грудня 2009 року. – Х.: МСУ, 2009.– С. 156 – 158.

4. Структура експорту-імпорту товарів. Держкомстат України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Прямі іноземні інвестиції в Україну з країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua>